

БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, ҚАТТЫЖЫҢАР! 1925 жылда үндестілетінге

турары сарык оудун чарык чатан ко-
вудун турар. Ында кузун чажар
кызыл-тас эч таарымчалыг болуп
турар. Ажыл-агылык кижэ эч са-
гыш салганда ол кызыл-тас көк-
таарага болварга эч бедик дуктуту бе-
риш турар. Күску тарылганыа бүтү
шөлүңүң 40 хуузуңа кызыл-тасты
тарыш. Кузун чажар тарылга Ка-
луга областа база эгелээң. Ында
күску тарылганы сортту урезинер-
биле, хөрзүңү катоктавышкан, кы-
зыс одурулуг болгаш бедларешкек
арга-биле чорудары чурум болган.

МАЛ ЧЕМНЕРИНИҢ БЕЛЕТМЕЛИНИҢ МЕДЗЗСИ		
(1962 ч. август 10-да, хуу-биле)		
РАЙОННАР	СИГЕН	СИЛОС
Чоян-Хемчик	42,7	0,3
Тоюу	41,6	78,7
Улуг-Хем	33,3	—
Барыын-Хемчин	28,7	—
Бии-Хем	25,4	6,7
Бай-Тайга	23,5	—
Наа-Хем	19,9	4,2
Танды	16,7	2,8
Эрзин	16,0	—
Вүвүр	14,4	1,0
Тес-Хем	14,2	—

Республикада нийтизи-биле сиген планы 24,1 хуу, силосуң — 2,2 хуу күөсеттинген. Оон иштинде Чадаана эргелелиннн талазы-биле сиген 29,0 хуу, силос чүгүс 0,1 хуу. Кызыл эргелелиннн талазы-биле сиген 20,0 хуу, чүгүс 4,2 хуу күөсеттинген.

Онаа кичээнгей салыр
чугула айтырыг

Дүк болгаш хой эди бүдүрерин көүдөндөр талазы-биле чеди чыл пландында көрдүнгөн онаалда хойларын баш санын чыл бүрүдө өстүргөндө, ол ышкаш хой малдын дүк продуктулуун көүдөндө боттары ужураат. Салдынган сорулганы чеди алдыда ортумак дүк кыргыздазын чыл бүрүдө 7—10 хуу өстүргөн турары, хой малдын баш санын немедө өздүгүзүн чыдаа 15—20 хуудан кудулатпазы өргөжөк чугула.

Мурнак ажил-агыйларын дуржулагандык болгаш колхозтарын база совхозтарын хой кезинде бар аргалардан алгаш көргө, төрүт хойларын шын ажыглаада, оон-биле кады хойларын баш санын четче камгалап алганда хойларын баш санын немедө өздүгүзүн чыдаа бүрүдө 15—20 хуу өсөт, а 20—30 хуу, харын-даа оон хой хуу болуп болурун фактылар керектеш турар. Ынчалзажок хойларын баш санын өстүреринин ындыг темпизин ийити хойга төрүт хойларын баш саны 55—65 хуудан өсөөт өсөт болганда база хой бүртүгүзүн хураган алдыгдан турар үзе чеди алдынар апар.

Төрүт чүс хойдан 100 өсөт, а 115—120 хураганарын ап боюрун мурнак хойларын эш Сабоновтун (Талды) «Революциянык чалымчы» колхозун, эш Дам-оолдун (Бий-Хемде «Искра» колхозун), эш Кускейин (Улут-Хем районда Жданов атыг колхозун), эш Дамы-Белектин («Улут-Хем» колхозун), эш Дамыны (Эрзинде «Чар-орук» колхозун) дуржулаган болгаш ажылынын түннелдери көргүзүп турар.

Хойларын баш санын өстүреринин, хураганарын четче камгалап алдырынын талазы-биле мындыг түннелдери мурнак хойларын төрүт хойларын өдөржилгенин организастык база ей-шаанда чорударынын, оларын кызырашканын ууткаарынын, хураганарын бүрүн камгалап доруктарынын аргазы-биле чеди ап тураларын.

А. Индыг болза-даа хой малды өстүрүп көүдөндөр талазы-биле мурнак чымырларын дуржулаган чогутур неперешкинни албай турар. Дык хой колхозтар болгаш совхозтар төрүт хойларын көүдөндөр дөш демисейди кошмак чорудуп, оларын багай ажыглап турар. Эрткен чылын колхозтардан болгаш совхозтардан 34 муң баш хойлар, 70 муң баш тогу хойлар кызырашкан чугаалаарга-ла четтир. Бир өсөт хой эди садырынын панын бүрүн күсүдиртер болза хойларын баш санын өстүрүп планын күсүдиргенин 70 ажыг муң баш хойлар четпейн баар. Чөөн-Хемчик районун колхозтарында төрүт хойларын 57 хууу, Барыш-Хемчиктинде — 50 хууу, Овунгунде — 29 хууу, Каз-Хемчинде — 30 хууу кызыраат. Төрүт чүс хойдан «Шекпэр» совхоз 47, «Төдү» — 51, «Тилелге» — 56, «Чыраа-Бажы» — 58, «Барлык» — 68, «Межегей» — 33 хураган-ын алган.

Хойларын кызырап турарынын кол чылдагыны болза дык хой колхозтар болгаш совхозтар хойларын тарып бооздырынга ей-шаанда белеккенмейн, ону багай чорудуп турарында болур. Төрүт хойларын

Хойну тарып боозадыры

коданнары өдөржилгеге арган деп-гилдеп кирип турар чорук ковар өсөт. Тарып боозадыла пунктуларын дерип белекээрин, ажыламы-рын техниканын инструкциядан хажылып турар чоруктар база бар. Ажыл-агыйларын дуржулганын болгаш тускай эртемнигери тарып боозадылганын техниктерин шилип ап белекээрингө денди харымсага чок чорукту болдуруп турар. Белекел чок кижилерин тарып боозадыла техникке ажылап турар. Оон түннелдиге тарып боозадыла багай шынарыл чоруттувун азы ол камгалап үстүрүп алымынга чед-дө бөөгө боттары ам девиден өгө-лөр таварылгалар турган. Девиден дүвүрөш-дээ ук ажылды эки органи-заптап чадаш, ажыл-агыйларын когаралга таварыштырып турар.

Төрүт хойларын үреленишкенин багай түннелдиг чорук болза дык хой ажыл-агыйлар тарып боозадылганы 40—45 хонук дургузун чед чорудар чурчуну 15—20 хонук кылдыр кызырып, пунктуу чадаш, кодан хойже 2—3, чамдык беш-алды-даа кошканы сула салып ки-рип турары болур. Оон сонгаар ол кошкарлар төрүт хойлар коданмы белектамал кады чоруп турган, арып баксырап, үрөжилдиге ажылааттар арганын оскунуп тур-ар. Тарып боозадыла пунктуларын экин арттар аар онаалдык ажыл-дап, аажок багай дериттинген оран саваал-биле хандыртпын турарын хойларын кызырашканын хууу угадып турар. ынчан-гаш бир пунктуга 250—270 баш-тан хой өсөт хойларын быжылаары чугула.

Республикага бо чылын 304.200 баш төрүт хойларын тарып бооза-дыр ужураат. Пунктуларын ей-та-лында ажыладырынга 130-ден өсөөт өсөт оран-саваан белекээр, оларын иштинде 50 чаш пункту-ларын немей тулар ужураат турган. Чангыс аай хевирдиг пунктулар ту-дарынын схеманын бүдүргө эрел-деринче, районнарда мал эмнед-гестеринче, колхозтарже болгаш сов-хозтарже бо чылын апрель айда-ла чоруткан. Тарып боозадылганын чорударынын планы бадмалаттыган турган. Пунктуларга ажылаары-биле Чадаанада база Кызылда кур-урелел станцияларынын чанынга мал тарып боозадыр 100 ажыг техни-ктер өөркеткен. Колхозтарын бол-гаш совхозтарын пунктуларынга чугула дериг-херексесдерин база хиликаттары «Зөөвөтсө» баш бу-рунгар белеккөөт.

Хой ажылында бо чугула кампа-нианы шынарыл чорудары-биле колхозтарда болгаш совхозтарда ху-раганнары илериден үзүп чара-ры, төрүт хойларын, бүдүрүкчү болгаш шенекчи кошкарларын өдөр-жилгеге белеккөөр өргөжөк чугула турган. Ол ышкаш чазын чорутту-гун бонитировканын түннелдин ба-рындаапп дүктүн шынарыдан хамаарыштыр кодан хойларын таа-рыштыр узер ужураат турган.

Хойларын тарып боозадырынын хуусааы өгөзгөн. Ынчаарга колхоз-тар болгаш совхозтар хой ажылы-нда тарылтага канчаар белеккенге-ни?

Чөөн-Хемчик районун Ленин ат-тыг, «Большевик» колхозтары,

«Чыраа-Бажы» совхоз, Каз-Хем рай-онун Ленин атыг колхозу ыш-каш чамдык ажыл-агыйлар хойлар-ын тарып боозадыр ажылте органи-заптыг кирген. Ынчалзажок мындг ажыл-агыйлар кончуг өсөөт. Кол-хозтарын болгаш совхозтарын хой кезин хойларын тарып боозадыл-ганын каяа, канчаар чорудал-рып деп айтырыгын ам чаш болуп турар. Оларда калдыг-даа план-гра-фик чогаттынын кылдырмаан.

Эрзин, Тес-Хем районнарын бүтү колхозтары. Каз-Хемин колхозта-рын хой кезин болгаш өске-даа районнарда дык хой ажыл-агый-лар хураганнары илериден үзүп чарап ажылте август 1-ге чедир өгөскө кирбөөт турган. Тарып боозадыла пунктуларынга дериг-хер-ексесдер чедишпейн турар. Оон-даа дора чүве болза Тес-Хем районун «Аз-Эрик», «Чодураа» колхозтары-нын, Чөөн-Хемчик районун «Ок-тябрь 30 чылы» колхозунун төрүт хойларын чамдык коданнарында бүдүрүкчү кошкарлар амга чедир сула чоруп турары болур. Даяны-га-көргүзүлүп ажыл-агый болур «Аз-Эрик» колхозун дарагзы эш Сарыглар хойларын тарып боозады-рынга удуулангып турар.

Каз-Хем районун «Тилелге» (дарагзы эш Зайцев), «Октябрь 30 чылы» (дарагзы эш Федоров) кол-хозтары тарып боозадыла талазы-биле техниктер-даа белеккөөт, пунктуларга тааржыр оран-саваан амга чедир дерип, кылып албаан.

Бо чылын колхозтарда болгаш совхозтарда 100 ажыг бот-оруга-чаргалгалыг хойжу бригадалар тур-густунан. Бригада бүртүгүнү эрге-ажынын барымдалаар болза брига-даларын кезигинеринин иштин-ден тарып боозадылгана доктаамал ажылаар техниктерин өөрдеп алы-ры чугула. Ол сорулга-биле күрү-дел станцияларынын чанынга бо чылын курстарын өрттиргиле. Ын-дыг болза-даа хойжу бригадалардан курстарга аажок өсөөт кижилерин өөркеткен. 1963 чыда амыр чаш төдүн саны-даа, шынары-даа ажыл-агыйларын техниктеринг ажылында хамааржыр.

Шаг-уе манавас. Ажыл-агый кымын оолдашкындан өрт төртү-гүнүгүз улуг эр хураганнары амыр, оларын 1963 чыда улагаттыр азы-рааш, ытке дужаар аргалыг болур дөш тарып боозадыла пунктула-рынга ажылды эки организастаар ужураат. Ол сорулга-биле оран-са-ваан корум-чурумчулук, өргөжөк чугула дериг-херексесдер-биле де-ринер, пункт бүртүгүз дуржула-дыг кадрлар-биле четчелээр чугу-ла.

Бүдүрүкчү кошкарларын болгаш шенекчи кошкарларын эки азырап, чегерип база ажылаарынга онаа кичээнгей садынган турар ужу-раат. Эдөржилгеге кирер хөөнүгү тө-рүт хойларын шилип алдыра час-тырып кылбас дөш 100 хойга-да бир кошкар онаажырын болуп, эң-не семис, шымак кошкарларын шилип алыр херек. Төрүт хой шилитти-нин алдынган соонда ол-ла доран ону тарып боозадыр, 12 шап ор-кенде база катап тарып боозадыр. Өскөртөн өскөгөн үр-биле хойну тарып боозадыра аажок кичэ-энгей болуру чугула. Уреки шпи-

рыкче кудуп алгаш, оон кайы хире хөдөлгирин хынап көөр херек.

Өскөртөн өскөгөн үр-биле хойну үрелендирде дугу бир дескя деп санаан хайнак хойларын үреленди-реринге ажылаар. Бонитировка үе-инде I, II, III класстын хойларын кылдыр саваан хойларын меринос-прекос кошкарларын үрел-биле тарып боозадыр херек. IV класстын бөдүн болгаш чартык бөдүн дү-түт төрүт хойларын алтай укса-дыг бүдүрүкчү кошкарларын, азы I класстан куду өсөт деп үнелеп көргөн прекос уксаалыг кошкарларын үрел-биле тарып боозада чогу-тур. Бирги класстын кошкарларын чедишпейн чугаа аргажок апарган таарылтада II класстын кошкарла-рын үрелжилгеге ажылап болур.

Бүдүрүкчү өргөдөлгөдөн, күр-урелел станцияларынын болгаш рай-оннарда мал эмнегелеринин тус-кай эртемнигери хойларын тарып боозадылганын организастыг чоруду-арын талазы-биле колхозтарга болгаш совхозтарга практиктиг ду-жаны көргүзүп ужураат.

Районнарын, ажыл-агыйларын дуржулганын, бүтү зооветспеди-агистер болгаш хой ажылынын ажылдакчылар хойларын тарып боозадылганын кыска хуусаада органи-заптыг чорудар дөш тарып боозадыла пунктуларынга чугаа бедик продукттуг бүдүрүкчү кошкарлар-нын үрелин ажылаары, хойларын кызырап чорутуу ууткаары, хой бүртүгүзүн хураган алмын чеди-п алмыр чугула.

А. ТОТИНА,

Көзө ажыл-агый продуктула-рынын бүдүрүлгө болгаш белек-келдер министрствозунун кол зоотехник.

НИИТИ ХУРАЛГА

Улут-Хем районда «Күш-ажылды хостуу» колхозтун коммунистер болгаш бүтү ажыл-шылчылар СЭКП-нин XXII съездинин шийтерлерин амдыраага боттадылар дөш шуагдуу ажылдап келгенин түннелдиге 1962 чылдык баштайгы чартында күрөскө көзө ажыл-агый продукт-ларын садыр хуулаагынын сүтү—115 хуу, эгити—112,5 хуу, дүктү—104,5 хуу күсүдирер чеди алганар. Колхозтун коммунистер мал ажы-лы улам мыай сайырадырынга улуг кичээнгей салып туралар.

Чокта чаа колхозта партия организастыгын ийити хураалыга кол-хозка мал ажылынын байдальнын дугайында кол зоотехник эш Фитиник илеткелик чугаалашкан.

Мурнак саналар Санчы Көк-мыс, Зоя Натип-оол, Мария Балдан, Тюлюш Макпал, Люба Санажык олар чартык чылда боттарында быжы-лаан иктеринин бирээзинден-е 1080—1170 литр сүтү саап алганар.

Бозаа ажаакчызы А. Бинова 60 башында дөш 850 грамм чедирин турар. Күрүгө салып шыраар каларган К. Малдынын шыраарынын бирээзи-ни-е дун-хулде ортумак немедө асызын 1200 грамм чедирин турар.

Ирт каларчызы Хемер-оол бир ытке онааштыр 2,5 кг дүктү кыргып алган. Хаван ажаакчызы А. Афанасев чартык чылда бир кол хавандан 12 хаван оолдарын болгаш дунгужун төрүт хавандан 3,5 хаван оолдарын доруктурган.

Колхозтун мал ажылында кол четпес чүүл болза, эт бүдүреринин чу-гула куралдары болур хаван ажылынга кошмак кичээнгей салып турарын-да дээрин демгелээшкан, коммунистер колхоз баштаар черин, оон дарагзы эш Каликулин шыгыны шүтүмчүлээр. Оон мыай мал ка-жааларынын туудун сааладып турарын олар демгелээшкен.

Коммунистерин ийити хураалын чылдын ийити чартымында колхозтун № 2 сүт-бараан фермазынга 150 баш инек кажаазынын, 100 бозаа ка-жаазынын туудун доозуп, чаа кылып турар садыла салып чедир кымыр-ын октябрь 15-ке чедир доозарын база ол ышкаш № 1 сүт-бараан фермазын-га электерин саалаа аргалдын тургузуп, ажылаага кийерин колхоз баштаар черинге дааскан.

Коммунистерин ийити хураалынын соонда мал кажааларынын туудун дүргелер дөш колхоз баштаар чери, партия организастыг тодаргай хемчегелерин ап эгелзэн. Ам кажаалар туудунда 36 туудугулар хайнымын ажылап туралар.

БАЙДАЛ ДУВҮРЕНЧИГ

(Өөрөдиге номнарынга холбаштыр)

Бистин республиканын ном са-дылдарынын ажылдакчылары чон-дун ортузунга политиктиг, четче чогаалдык, эртемник чедикшикни-ринин болгаш көдө ажыл-агыйда мурнакчы дуржулаганын дугайында номнарын, уруглар номнарын, эге болгаш ортумак школаларга, дөдө өөрөдиге черлеринге өөрөдиге номнарын садыр талазы-биле улуг ажылды чорудуп, ном садылаарын-га номчучулар туралаан номнарын боттары хостуг көрүп тургаш, ши-лип алыр мурнакчы арганы, ыла-ны хой-интинин дузазы-биле ном садылаарын база калбаа-биле ажылап турар. Чижээ, Кызылда ном таралыр талазы-биле 15 хой-интичлер ажылап турар. Оларын иштинде № 1 азы-чем мага-зининде кноса өргөлекчи А. Не-феьева эки ажылап турар. СЭКП-нин XXII съездинин материал-ларын эң аки таратканын РСФСР талазы-биле конкуртууга ону кире-ни. Хой-интинин шүтүмчү-биле ном таралыр хуулаагынын Тыва АССР-нин Култура министрствозунун типографиязынын ажылдак-чызы эш Ж. Самарокова база эки күсүдир келген.

Респотребсоюзтун ном садымын кылдып сөөлүг чылдарда респу-бликанын авторларынын номнарын чуртутун өске областтарында ном са-дар организастыгын дамчыштыр, ол черлерге садылаар талазы-биле ажылды азын азыктен. Чижээ, чогаалчы С. К. Токанын «Боду-роолун дугайында тоол» деп каас-талгалыг уруглар номун, «Араттын сөзүн» бистин чуртутун төп обла-старынын ном садылаарынын чангы-н эсуулар 8000 ажыг кезекти саткан.

Н. А. Сердобовтун «Амы-тыннын өртө-биле» деп атыг, ам үеде рес-публиканын ном үндүрер черинин парлап уладуруп турар номун өске областтарга садыр дөш хой чагыны база алган.

Индыг-даа болза ном садымын кылдырынын ажылында улуг четпес-тер барын ыттынас аргажок. Рес-публикага ном садырынын бо чыл-дын бирги кварталында планын 113,1 хуу күсүскен иштинде, ийити кварталда ону чугаа 86,6 хуу күсүскен, чартык чылдын планын күсүтпөз. Оон кол чылдагыны болза, Россия Федерациязын төп ном садымын бистин республикага пардап берген номнарын, ылапыл чечен чогаалдык, өөрөдигенин ном-нарын республикаже сөөртүп эккэ-эрин багай организастап турарын. Ынчаарга бар номнарын номчучу-ларга чедирип садыр ажылды кон-чуг багай организастаан. Номнарын номчучуларга садырынга таарымча-лыг байдалдарын райполарын мага-зинеринде колдуунда тургузган. Ном садырынын массалыг баалаарын Кызылдан эгелзеш районнар төптеринде, ажылынын сүтүрларда өсөөт организастап турар.

Бо чугула ажылдын дугайында чер-черин чамдык партия, совет организасталары, култура албан черлери сула кичээнгей салып ту-рар. Бүтү, Төжү, Танды Эркин рай-оннарда райполар ном садылаары-нын планын уругчу күсүтпейн турар. Туран хоорайда ном сады-мын эргелчекчи эш Федорченко кө-дө магазинерже үндүрүп садыл-лаар азын-бүрү номнарын, оон иш-тинде өөрөдиге номнарын шилип, машинага чүдүрүш, чорудар кылып алырга, Бий-Хем райпоотун дара-гзы эш Хомуттов оларын «Ном чүд-рер машина кайда боор» дөш чо-рутпаан. Ындыг байдал Чөөн-Хем-чик, Барыш-Хемчик райполары-нда база бар.

Респотребсоюзтун ном садымында онза четпес чүүл болза, чаа өөр-диге чымы эгелзэринге чедир өсөөт эр артан турда орус, тыва дылдарда өөрөдиге номнарын амга чедир четчелп албааны, оларын өөрөдиге садыры-биле район-нарже улуг оолдашкынын чоруд-уп турары болур. Чижээ, кедир өөрөдиге чылында школаларга хе-

рек 3-ку класска орус дыл, 9-ку класска немец дыл, 7-ги класска төрөөн литература, эрте-бурунгу болгаш ортааки вектер төөгүзүп номнарын бо хүнерге чедир Танды, Төжү, Улут-Хем, Монгун-Тайганын Мугур-Аксы, Каз-Хемин Кунгуртук болгаш оон-даа өске черлерге чо-рутпаан, кылдыктын складтарында чыдар. Оон-даа дүвүрөчиг байдал болза республиканын өрүс школаларында херек номнарын ном садымын кылдында 8-ки класска СССР төөгүзү, немец дылдын өөрөдиге ному, 10-ку класска физика, эң чаа төөгүзүп ному, СССР төөгүзү бо-гаш оон-даа өске өөрөдиге номнары шуут чок болуп турарында болур. Ынчаарга тыва школаларга бойдуз ертемниги, тыва школаларга орус дылдын үжүглени, 8-ки класска тө-рөөн литература, орус дылдын грамматиказынын ийиг кезээ, эрте-бурунгу төөгү, 6-гы класска геогра-фиянын өөрөдиге ному база чок.

Өөрөдиге номнарынын талазы-биле бо дүвүрөчиг байдалды дүргөн чайдалыр дугайында хамкытын тур-нунда республиканын ном үндүрер черинин, типографиязынын ажыл-дакчылары боттук, организастык хем-чегелерин ап тургаш, бүдүрүлгө турар номнарын сентябрь бирин бети-нде бүрүн уладуруп, садыг орга-нарынга дужаарын амдырап боду негеп келген.

Оон мыай ном садымынын ажыл-дакчылары олунай чорутуу ууттап, төп черден кедир өөрөдиге номна-рын дүргөн келдирип, бар өөрөдиге номнарын райполар, көдө мага-зинерже дүн-хүн чок октадып, өөрөдиге садып таарымча шилиптин организастаары чугула. Ынтанмас болза хой-хей муң уруг-лар өөрөдиге эгелзеш хүнде ботта-рынын төрөк школаларында өөрө-диге ному чок кээр апары билин-гир.

Өөрөдиге чылында школаларга хе-рикчилерин өөрөдиге номна-рын өөрөдигени өске херексесде-ри-биле хандыраар чугаа үстүнде ады үнген черлеринг херээ өсөт, ха-рын бүтү хой-интининг херээ бо-ганда чогутур партия, совет орга-нары бо дугайын сонугурап, тодар-гай хемчегелерин доран алырын бо дүвүрөчиг байдал негеп келген.

Ш. ОЮН.

Коммунистиг ёзу-биле

зыл-булуңда чүве дег, нийти чачы-дып алгалаан.

— Улут хүнерде чуну канчап ту-рар силер моонор?— деп, айтырдым.

— Кызын шүтүвүс хаактаар бис, а чайын—коллективист даг-даа үнүп турар-ла бис.

— Хүн чуруму калдыгыл, Виктор Петрович?

— Эртен тургаш, физзарядка кы-лар бис, оон соонда шүтүвүс калы столбозатта чепенин алгаш, ажылдап кириштер, ол-ла.

— Ажы шагынын соонда кан-дагыт?

— Шүтү калы кано көөр бис. Азы чамдык кижилер кичээле-даа белеккенер. Алаа селгүстөөр-даа бис, черле аныз-бүтү.

Чугаалыг олутуууста, эрлеринг бирөөз олутууга.

— Мында өрт болуп турда кан-чап турганымысты ам-даа утпас-тыр мен—деп чугаалай-дыр.

— Ол солу-дур, ужурун чугаа-лап берип көрүнерем—деп мындыг бис.

— Удун чымырымста поликлини-ка тууду өрткенди джиг берген — деп ол-ла кизи харылап үндү. — Сок турган чүве болгай, шүтүвүс тургулаан. Балды, дөм, хуун черге-лиг херексесдерин сегирдеп алган, манжанынга чаптыныс. Өрттү өжү-рерге дуулап турувус. Ынчаарда мырманын көк-сүт болуп, аажок дов-гулай берген бис.

— Чүчү чүве склерин мынар кый-гыра бергени ол?—деп база айтыр-дым.

— Ол бажынын чонга бис тууду турган удуз бис, мычангаш ол-ла чонга ону оттан чалап амыр дөш чөдө бергенин ол.

Кизи бо бүтүгүз дынааш: «Ёзу-дү коммунистиг ёзу-биле чуртап эгелер турган салгаччылар бо-ла-дыр» кылдыр черле болай бээр болду. Оон соонда «оо эштерин ажылы калыг ирги» деп база болуп келди. Ол-ла болд-биле даразында хүнде брига-

данын ажылдап турар черинге чөдө бердим.

Тууду турар ийи кат бажынын эң бедөн черинде: «Бригада комму-нистиг күш-ажыл бригаданы аттыг чедип амыр дөш демисейип турар» деп, өң-базын буздуктар-биле чуруп бижокон сабыраны азып каан тур.

Бир дугаарында комсорг Александр Сарченко-биле чугаалажып тур мен.

— Кайда ажыл берес, дүргөдө-ри чугула болуру, мынар баар херек деп кол болд-биле бөөр чедип кел-ген удуз бис—деп, ол доран-ла чу-гаалай-дыр.

Бо естерини дынааш, авазынын чамдык «чассыгарыны» болуп кел-дим. Шыналы, алаа ажылдаары-биле чепкилен келгенеринг аразынга турш чоктаа база тургузаан. Бир кезек оолдар бир-ле эрген тургу-лап келген: «Бисти Сибирь барырап дөш чүве. Ында терек арга-мыш-тарылг, пар, арызапп димирөөн шырайлар өнөжөк чүве деп бодан бис. А бисти дагар аразында экеп калгыр силер»—дигелен, мындыг черге-биле дөш чоруп барганар ба-за турган. Шалатовтун бригаданын дууду оларын аажок шоошуп чуга-алаар. Харын-даа «кыбакчылар»—дигир.

Ол аразында бригаданын проффор-г Владимир Кузин мында дигир: — Бо чылын бистин чазавыс-тыгүзү ажилдег тулар 49 улуг бүдү-рүдүлгенин бирээзинге «Тыва дал-дугу» комбинат туудун бадмалап болгай, ол чорук кижилерин со-кур кирип турар. Маааа кийирин тургаш, чеди чылдын улуг туудунга тура коммунистин бүрүн туударын чокшундалдырынга кийирин алдар-дым.

— Ажылынын байдальны чугаа-лап көрүнерем—деп Виктор Петрович—деп бригадирден айтырдым.

— Харын чүчү дээр чүвөл, сан-нап алаа эки чүве ирги бе?— деп харылааш, оозун алаагылай-дыр:

— Сөөлүгү үш айларда хууусу-чугагай-биле мындыг: 155, 181,

226. Квартал планын күсүскени-вис—204 хуу.

Ынчаарга В. Шалатов төлөөлөй берген соонда бригадирден турар Г. Клементьев өң сөөлүг түннелдерин өөрүшкүгүз медөөлөн тур. Ол чүд? Бо-дур: туудугулар Хунгунге уткуш-тур алган социалистиг худалалар-нын бригада 147 хуу күсүскен. Бир кижиге онааштыр айда 450 рубль-ды ажылдап кымыр турган болза, хер-ек кымында ону 467 рубльге күт-сеткен.

— Ажылга чаа кээп турар үе-редө бергелер турган боор ала? Ын-чал биске кызын соок 40—50 гра-дус чөдө бээр болгай—деп, сонугу-гай бердим.

— Эртен ажылга чөдө бөөргө, соок-ла болуру ийи—деп, проффор-г харылай берди.— Ынчалда-да тө-рөөн чурттуу, чончун херек дөш өң ажи кижини калдыг-даа соок-та чылдып кедир. Ол мычаарда чымылама джигр соок черде кор-гунуч өсөт. Антарктида бистин кижилерин канчап ажылдап турар дээр

АНЫ-ДУҢМА СОЦИАЛИСТИГ ЧУРТТАРДА

СОВЕТ
АЖЫЛДАКЧЫЛАРГА
БУЛУҢ

ХӨЙ-НИИТИ ШУГУМУ-БИЛЕ

ДААРТАГЫ ХҮНЧЕ КӨВҮРҮГ

Чехословакиянын национал Комитеттерин (чер-чер Советтерин) «коммунисттик бот-эргелече бистинг социалистг инициативистинг чортуу шилчир көвүрү» деп бир шити хуралга чугаалаанын дыңнан мен. Шынал-ла национал Комитеттеринг ажилында ам көп чүгү болза—социалисттик демократияны улам ыңай жакшыдуу, ханыларды дээр чам, адим эгелзешкиннер боттандырылар болур. Ал безин организаторг ажилды болгаш эргелеп башкарылганы бисте чүгө күрүнө органдары эвес, а оларнын чамдызын хөй-ниити органдары боттандырып турар. Ынчангаш бис ол хөй-ниити органдарынын «дээртагыме көвүрүг» деп дээр эргелеп бис. Бисте ол организацидан чүгө көбүнчө чикчиз көрүзсүн.

Бистинг чуртууства чурттагачылар коллективтери чурттагачыларын социалистг камгалага алыр шимчээшкен бар. Ол шимчээшкен Прага хоорайга тыыылган, ыңдыг коллективтер ында 2000 чөдө берген.

Оң көл утказы чүп? Кысказы-биле чугаалаарга, чурттагачылар бажынарнын камыг адизээр, оларны чаагайжыдар дугайында хүлээлгени ап турар. Бажы эргелзешкин бүгү айтырылганы — септелге планын септуурга, бажынын бүгү байдалын (төп одалга черин, хеп чуур черлерин болгаш эскелерин-дээ) хайгаарлап көрү чурттагачыларнын хүлээлгени болур.

Бо чорук чүгө ажил-агыт талазы-биле учур-дузалыг эвес, харын-дээ ажилчы ченарнын социалистг мерделининг өскенин, бүгү уластуу өңүзү болур чурттагачыларнын хайгаарал камгалаын бодунун күрүнели-биле кады харысалаар деп чикчүлдү херекчилер турар. Бажынар эргелзешкин ажилчы ченарнын боттарынын киржилгени чортуу улам калбарар.

Нүгүрүн эргелеп башкарылганы хөй-ниити шугуу-биле ажилдар чорутуу чаа хевирлеринг бирзиз — хаммагы комитеттеринг ажил-чорудугазы болу берген. Ол комитеттерин 1960 чылдын күзүндө бүгү чуртка—хоорайларын болгаш кездеринг хаммагы хаммагы хуралдарына соңугулаан. Ындыг комитеттер хоорайларда 7.200, кездерде 3000 чыгы турдугулаан. Хаммагы комитеттеринг составында өң-өңүзү кижилер кирген.

Олар чүмү кылып турары? Олар чөңчө чөм болгаш чер-черинг негелде херекелерде оларга эки билдингир. Хаммагылар таарынымаан чүүлдерин, чүмү өспөртө азы экижиге чогуурун ол комитеттерге бижи турар. Ынчангаш хаммагы комитеттер чөмүнү билдиришкенин билгаш саналдарын көрүп, чугаалаар. Олар чөмүнү бот-тывынгыр организацилары болганда чагыра-дужаар өзү-биле ажилдаарын, а айтырылганы боттарынын күмү-биле ол-ла черлеринг шитпирлеп турар болгаш нарын айтырылганы күрүнө органдарына шитпирлээр-биле шилчидип турарлар.

Ол дээрге хаммагы комитеттеринг ажилынын чүгө чамдызы-дыр. Оң ыңай кандыгы? Чамдын хоорайларга олар эки чаагайжыдылга дээр чарышты организацилап, чөмү өмө кириштирип турар. Найысылалды эң чараш хоорай болдурар талзэ «миллион шак» эки-тура күш-ажылы дээр шимчээшкенин Прага хаммагы комитеттер баштап турар.

Ол-дээ шугуу эвес. Хаммагы комитеттер национал Комитеттеринг сессияларына белеткеп чикчигит ыңдыг ажил-херектерге улам улуг рольду болуп эгелзэн. Олар хаммагыларын саналдарын чыып, оларны түнчээш, айтырылгы тус черинг байдалына таарыштыр канчаар шитпирлээр чогуур дугайында саналдарын кириер. Хандырылга черлеринг, магазиннеринг, мас салыг хыналдазына ол комитеттер ула-дараа кириип турар. Ылалгыга Соңгу-Чех обласка ону калбазы-биле чоруткан.

Национал Комитеттеринг күүсөңки органдары хаммагы комитеттерге улуг кичээлгэ салып, оларнын дарагаларын өөредип, хуралдарын чыыдырып, оларнын аразына дуржуга салчулганын чорудуп турар. Ол дээрге национал Комитеттер-биле хаммагы комитеттеринг аразында «чагырар» болгаш «чагыртыр» байдал бар дээн ол эвес-тир. Оларнын аразында байдалы эки-тура кады ажилдаарыга, чер-черинг айтырылганы шитпирлээрине бир дөмө соңугулар болур. Ынчангаш национал болгаш хаммагы комитеттер соңугуларын мурнунга дөм харыс салгалыг.

Штепан СТОДОВОДСКИ,
чехословак журналист.

РУМЫН УЛУС РЕСПУБЛИКА. Республиканын найыскалы Бухарес-тиң ажилчы чоннары боттарынын төрөз хоорайын улам-на чарашчыл, чаагайжыдып турар.
ЧУРКУТА: «Букурештийной» деп чаа кварталда чурттагачы бажынар.

Садыг—ниитининг херээ

Герман Демократтыг Республиканын чөмү чүгүндө Ветцау хоорайын бот-эргелединг ажил-чорудугазында эки чыңчылар иптээрз. Чижээ, Советинг (хүсөөсчү органдын) хуралына болгаш хоорай депутаттарынын хуралына хүнүнү чугаалаар. Бир айтырым-биле эки тамын бүгү чурттагачыларын чалам олурштуруп турар.

«Кижиги бүрүзүңү кады ажилдаар, кылгызды, оң билг-мергелди хоорайга херек». Хоорай дарагы эш Вилли Губаттин бо домга Ветцауда кижилерин ажиллап турар принциптерин илерилип турар. Ону эки принцип деп чугаалап болур. Эки принцип ол берип турар. Моңу салгы ажилында ажиллап турарын бир чикчээп ол көрөз.

Хоорайнын суралгы 30 херээжерин чокта чаа советке чалап келдирген. Хоорайнын ажил-чорудугазы херектерин дугайын, ыңдыгы салгы ажилынын дугайын ажил-биле сүмөсчиг чугаалаан. Ажил-чорудугазы эргелзешкин суралгы ажилчы Кенис салып ажилчыларын үдөгүлгү хандылар дээр шимчээшкенин калбарып дугайында саналды кириер. Садыг болгаш хандырылга талазы депутат Клиникмоллер (туду ажилчыны мергешчилдиг) база аңа олуршкан. Кенигити сакалы ол доран-на дөткөн. Дөткөөл комиссия ол саналды салгы ажилдагыларын хөй кижиги киржилгени хуралына чугаалаан — шим-

чээшкенин эгези-дээ салдыган. Тус черинг магазиннеринг хөй салгы дегилеринде «К» деп улуг үжүктөрүн көрүп болур. «К» деп үжүк «квалитет» (тылааларга «шыл» деп сөстү эге үжүк-дур. Ол үжүктү алаанда «Бистин магазин-касы селерин фройлен Гюте өзү-биле хандырып турар» деп сөстү бижиткен. «Фройлен Гюте» деп чүл ол? Ол дээрге салгы ажилчыларын эң-не кичээлгит, элзек-эңил, културат, салгынын бүгү чуртуну өзүгүр хандылар дээр магазин ажилдагыларын чүтүлдүр-«Фройлен Гюте» дээрге ажилчы-нин, андан кысты илереткен тускай демек сөстөр-дур.

Ынчангаш «Фройлен Гюте» мына-ла хөй-хөй эки чүүлдерин кылып турар. Оң ажилында садыг ажилдагыларын коллективтерин чөмүнү херекелени өөредип көрүп, салгы ажилчылар-биле чугаалаар, оларнын күзөл, саналын чыгып, ол дугайын бараан бузурп турар черлерге амынаан турар. Ол ажилда депутат дөткөөл комиссия комиссияны асжигүнер болгаш магазиннер намында хөй-ниитинг актив организацилап, контроллап турар. Магазиннер чөмүгүр эңилде ажилдары, аргышери чикчигит «үрүк» ажилдарын база олар уругачу хайгаарал турар.

Франц ПУХЛЕР,
«Демократический Фолькс-журнал» кол редакторунун оралчысы.

ЧАА ШҮДҮКТЕР

НААДЫМ

Тыла човда өске уаус эскербеским.
Дыңнаан кижиги көрүксей бээр чаччылар бар.
Олургулар доңчу, кыска элээрэг бол,
Оларнын маа ужу-кыдын чугаалаштайн:
«Мавкалын чыла-ла бүрү кады кылып,
«Малчын» биле «Дүжүт» колхоз чаччыканнар:
Ажил-ишсе аразында чарыштыр-дээ,
Алдажып, калы төгөп найырлар-дээ.

1.
«Малчын» ол Ширбик мөге чараш дөзөң.
Оналарын өңү, күш-биле остогылаан.
Маалыр мөге «Дүжүт»-дээ тоңдугулаан.
Оңтуу тутчуу, үжүрүңчө үнө берген.
Артык ийи начынарны салыкчылар
Алган-Берзеп, чагып-сурган үндүргенер:
«Төвөр кижиги, кичээш Маалыр, ылап-ла кыл!»
«Дегит төдө, буттадыптың, бодан Ширбик!»
Начын Ширбик дөңгө-дөңгө, туткан доран
Дыңдадыр олут-солут ийи төккөн.
Бүрт-сарт кылдыр ушта халаан, мөге Маалыр
Буттан алган, черге чыгып базар чаккан.

2.
Элөөн үр-де силгилешкениң, чадашканнар.
Эгин содаан ужулаштың, катан салган.
Хикетелиң, чачын көрүп турп-турп.
Кизирт кылдыр эңдиге кизир туттукканнар.
Маалыр мөге шөкөткөш, кулу кирген,
Майыктан ап, чүгө толук четкелетке.
Ширбик начын утур кирип, дөзөңдөшкөн.
Шини-дээ сыкпай, андара каап, октап алган.
Эң-не күштүтү үжүрү чөткөн ийи мөге
Эңирештир, дөңгө-самал, дөткөп чорда.
«Ура! Ура!» диккен соода мөгелерин
Улап-улап, үш-үш катан өңү шылаан.
«Малчын» колхоз дарагы оң калжыгыч:
«Башкы мөңөр бистин!» диген, холун сунган.
«Дүжүт» колхоз дарагы аа калжыгыч:
«Дүтүе бараал, айттар чарыкын көрөд» деп каан.

3.
Кудай деген шугураганаан дөңдө-дээ дег,
Куу бузур дээрде шапка чоруп ораан.
«Келди, келди! Кымын!» — дигеш, хамык улус
Көдө шыктың мөкүлүңчө сөктү үнгөн.
Дөзүң үнгөн бүтүрчүлгөң аразында
Дорут айт-дээ алдырар чок талып олур.
Улак черге маннаан-дээ бол, күжүр дорут
Уткүй калкан «дугааржыга» четтирбей.
Анабайын, ийи дарага база көкө —
«Ам бо мөңөр бистин!» дигеш, холун сунган.
«Хаймы бис!» деп бирзиз-дээ өөршүктүт
Каттырышкан, калжыгың байыр туткан.
Тараа, сүтү, эгити, дүктү бүдүрлөр
Наалыммы шынал өңдө, хөгүл эрти.
Элөөн ажилы, налы дөңгө бодун бөзүн
Эрес-омаан чалымталып байын турду.
Колхозчулар Мавкалын уламчылап,
Концерт көрү дээр, артистерин чаа берди.
Байырларда, наалымнар ам-дээ хөй-дур:
Манай четкеш, шугуруң-дээ дөзүң көрөй.

С. ТАМБА.

ЧОННУН КУЖУ

Чалым-лашты чара шапка
Шапкын кемер калым андан?
Бедик дагар сиртин шыккан
Менгилерден чаржып баткан.

Кара сулар шулурашкан
Кадыр калпал тайгаларда
Хирээ шилзөө, балды дагжана —
Кижиги чөткөш талыктар чөк.

Бажын-балгат туткан черге
Бажы элэр, ырлар долар,
Черинг байлаа дөзө бисте:
Чес, кан, алаң — бетин чикеш.

Шынал ооруп ортулаан
Шынарар орук-ла хөй:

А. ДАРЖАА.

Редакторунун оралчысы Д. О. БЕГЗИ.

КИНОТЕАТРАЛГА

АВГУСТ 12-ДЕ

«НАЙРАЛ»: Мультипликациялар 10.00, 11.20 шактарда, «Дутугар кырында бажылангышкын» (делем экраны) 12.40, 2.40 шактарда, «Бодуң калайын аша» 4.20, 6.00, 7.40, 9.20 шактарда, «Билимнес солдатка» 9.20 шакта.

«КАА-ХЕМ»: Мультипликациялар 10 шакта, «Анаашкын дугайында тоожу» 11.15, 1.15 шактарда, «Чел алышкыларга чед дүштүк кыстар» 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ВОСТОК»: «Корбалар камгала суургазын штурман турар» 11, 1, шактарда, «Хуртуңуң чаа» 3, 7 шактарда, ЧАГЫТ КИНОТЕАТ: «Оске кижилер» 5, 7, 9 шактарда, «Дөр-төлө сүтүң агым-биле» 11, 1, 3 шактарда.

«ЕНИСЕР»: Мультипликациялар 10.30 шакта, «Сөөлү дөм» 12.30, 6.30 шактарда, «Албан-херек» 2.30, 8.30 шактарда, «Ясек болгаш оң президентка» 4.30 шакта.

АВГУСТ 13-ДЕ

«НАЙРАЛ»: «Чажытар старте үнү турар» 10, 1.15, шактарда, «Нурин» 11.30, 2.40 шактарда, «Күзүлүнг кыстар» 4.20, 6, 7.40, 9.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Оң үштүн дүзүн» 11, 1 шактарда, «Бодуң калайын аша» 3, 5, 7, 9 шактарда, «ЕНИСЕР»: «Харла истер» 2, 30 шакта, «Суурла өске херезен» 4.30, 6.30 шактарда, «Кымы болгаш кара» (1-ги серия) 8.30 шакта.

«ВОСТОК»: «Ясек болгаш оң президентка» 3.15, 5.25, 7.15, 9.15 шактарда, «Шиникки маалымдары» 1.15 шакта.

РЕСПУБЛИКАНЫН КИНОЭКРАНАРЫНДА

КАДЫР ЭЛДЕ

деп кинону көрүңер.

Сценарийинин авторлары болгаш тургузукчулары К. болгаш А. Муратовтар, М. Горький аттыг киностудиянын бүдүргени. (Фильм Г. Тропольскийнин ыңдыг аттыг расказы-биле кылдынган).

Еми БРАЙНОП,
польша журналист.

БИР ДОКТАМАЛ КОМИССИЯНЫН ХҮН БҮРҮ АЖЫЛЫ

Пабяньне хоорай — Польшада үстүрүгүт хоочун хоорайларын бирзиз. Хоорайнын 58.000 чурттагачыларын 75 хуузу үстүрүгү ажиллап турар. Күрүнө эрге-чагыргазынын органы — үстүрүгү хоорай Радазы (Советы) 70 депутаттар. Ол Радазын 11 доктамал комиссиялары 65 депутаттар болгаш 55 активистер ажиллап турар. Радазын Президиуму (хүсөөсчү органы) 5 кижиги-гүнерип, оң шитке шитатан алашар ийи асжигүнер бар. Оларнын бирзиз өск-таавы фабрикаларын мастери, база бирзиз — хамма заводчуң ижешери.

Ажылын бо чүгүдө көргүзү турар коллективти баштай талыштырай. Хоорайнын улаусу Радазын камунал болгаш чурттагач ажилчыларын комиссияны 19 кижиги-гүнерип. Оң кижиги — депутаттар, оң эскелер — хөй-ниитинг активистер. Комиссиянын составында ийи ижеверлер, беш техниктер, фабрика комитеттеринин ийи дарагалар, пост-таавы фабрикаларын дөрт ажилчылары, бир чазынчы, харылаанын ийи ажилдагылары, үш пенсионерлер бар. Комиссиянын дарагалы Үстүрүгү Радазынын депутаттыгы үш улаа улаштыр соңугулу келген болгаш хоорайын. оң камунал ажил-агытын беш салазын-биле дөмө билер кижиги дөң хөрөң чокка чугаалап болур.

Комиссия бодунун ажилынын планын кварталар айы-биле кылып турар. Ол планын кол чүлү — Радазын, оң президиумуну, камунал болгаш чурттагач ажилчыларын кидиришкенин шитпирлээр сургалалары, а ол ышкан соңугуларын чачылар болгаш саналдары. Комиссияда ажиллап турар депутаттар боттарынын окурталыгы айда ийи улаа дөңүрүлгө турар, а комиссиянын бүтү кижиги-гүнерип квартал болгаш бажын комитеттерин чымылган туралдыгы кирген турар. Ынчангаш комиссиянын чөм-биле харылааны үрүгүчү болуу турар. Ындыг харылаа чөмүнү ажилдарын, негелзеш

руудугаларын хемчег алган болгаш четтестерин өдө кылган.

Ындыг хемчегер соңугуларынчур мурунга комиссиянын ат-алдарын бедилди, аңа негелди болгаш хүндүктөдү улаштырган.

Комиссия база камунал ажил-агыт черлери-биле шугуу харылаа аламын ажиллап турар. Ол черлерин илерилип турар камунал хуралдарына чалап келдирип турар. А комиссиянын кижиги-гүнерип ол черлерде бузурлуг чөвүлдеринин хуралына база келдирип турар.

Комиссиянын иштики ажил-херээ канчаар организацилаштырганмы? Оң хуралга айда бир улаа болур. Ол хуралда планга көрүлгөн айтырылганы, а ол ышкан камунал ажил-агыт черлерин хыналдадан үнгөн саналдарын чугаалаар турар. Комиссиянын кижиги-гүнерип айда эвеш дөңгө-дөң ийи хыналдага киржиги чуртү апалар.

Комиссиянын саналдарын болгаш соңугуларын негелзешкен канчаар күстөдип турар дугайында хоорайнын камунал болгаш чурттагач ажил-агыт кидиришкенин хуралдарына үс-үсө дөңгө турар. Оң ажилында ажил-херектен канчаар чоруп турары, кандыг саналдарын күстөдиптени, кандыгларын күстөдиптени, адиктын сөөлүдө кандыг саналдарын черде боттаммазы кездө билингир болур. Чижээ, эртен чылын комиссия 104 саналдарын бажылаан. Оларнын иштинде 1962 чылдын январьга чедир 45 саналдар күстөдиптени, 12 саналдар күстөдиптени арта чөк болган, оң өскө саналдар күстөдиптени артып турган. Комиссиянын саналдарын дугайын чугаалаашкан, оларнын элөөн хөйүн күстөдиптени камунал ажил-агыт кидиришкени шугуу чорутканын айтырып чүтүлгө. Радазын президиумуну хуралдарына тускай ажил-херекти чарыларга, ажил-агыт планына эскерилгелер киргери негелзешкен азы хандылар айтырыш шитпирлээр-биле холбашкан хемчеглерин чугаалажып турар.

Будуттар казып, септен турар бригадалык багай ажилынын дугайында хондулду соңугулар киргери. Чаа кыска будуттардан эки сүт үмөс турган. Комиссия хынал көрөгө, ажилдын шынары багы болган. Чижээ, бир будутку хандыг касыны өтөттө бижээндө 10 метр эвеш болган. Комиссиянын киржалганы дуулаан: бу-

РЕДАКЦИЈАНЫН АДРЕСИ: Батыш. Штепан-Крыченко кудумчуу бажын № 3. ТЕЛЕФОНАНЫ: редакторуну 24-63, редакторун оралчысынын 35-24, провагала кидиришкени 23-54, харыс салгалыг секретарынын болгаш харыс салгалыг дөңүрүлгөн 23-35, кездө ажил-агыт кидиришкени 25-38, партиялык ажилдар болгаш культура кидиришкени 20-60, чаага болгаш совет тургузук кидиришкени 21-27, үстүрү болгаш транспорт кидиришкени 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 21-47, Солун келбей баргалга 32-75 телефони улаар.